

Економічна сутність інфраструктури

Метою статті є розкриття економічної сутності інфраструктури та систематизація наукових підходів до розуміння поняття «інфраструктура». Систематизовано підходи вчених до трактування сутності поняття «інфраструктура». Зокрема, виокремлено шість напрямів трактування поняття «інфраструктура»: функціонально-базовий, інституційний, блоково-агрегаційний, обслуговуючо-допоміжний, композитний, структурний. Існування даних напрямів пов'язано з відмінностями в трактуванні вченими складових та функцій інфраструктури. На думку автора, під економічною категорією «інфраструктура» слід розуміти органічну єдність установ, механізмів та інструментів, які забезпечують ефективне функціонування та розвиток економічної системи. Здійснено аналіз основних функцій інфраструктури. Визначено, що інфраструктура виконує дві основні функції: функціональну – створення загальних умов для забезпечення діяльності елементів та розвитку економічної системи; контрольно-регулюючу – зовнішній (з боку державних установ) та внутрішній (з боку власників та адміністрації) контроль та регулювання елементів економічної системи для підвищення ефективності їх діяльності.

Ключові слова: інфраструктура, ринок, сфера послуг, економічні інститути, функції інфраструктури.

А.Н. КАЛИВОШКО*(Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины,
г. Киев, Украина)*

Економическая сущность инфраструктуры

Целью статьи является раскрытие экономической сущности инфраструктуры и систематизация научных подходов к пониманию понятия «инфраструктура». Систематизированы подходы ученых к трактовке сущности понятия «инфраструктура». В частности, выделены шесть направлений трактовки понятия «инфраструктура»: функционально-базовый, институциональный, блочно-агрегационный, обслуживающе-вспомогательный, композитный, структурный. Существование данных направлений связано с различиями в трактовке учеными составляющих и функций инфраструктуры. По мнению автора, под экономической категорией «инфраструктура» следует понимать органическое единство учреждений, механизмов и инструментов, обеспечивающих эффективное функционирование и развитие экономической системы. Осуществлен анализ основных функций инфраструктуры. Определено, что инфраструктура выполняет две основные функции: функциональную – создание общих условий для обеспечения деятельности элементов и развития экономической системы; контрольно-регулирующую – внешний (со стороны государственных учреждений) и внутренний (со стороны владельцев и администрации) контроль и регулирование элементов экономической системы для повышения эффективности их деятельности.

Ключевые слова: инфраструктура, рынок, сфера услуг, экономические институты, функции инфраструктуры.

О.М. KALIVOSHKO*(National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine)*

Economic Essence of Infrastructure

The purpose of the article is the study of the economic essence of infrastructure and systematization of scientific approaches to understanding the concept of “infrastructure”. The approaches of scientists to the interpretation of the infrastructure essence were systematized. In particular, the six directions of interpretation of the infrastructure essence

* **Калівошко Олексій Миколайович**, доцент кафедри банківської справи Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ), кандидат економічних наук, доцент.

were distinguished: functional-basic, institutional, block-aggregation, service-auxiliary, composite, structural. The existence of these directions is due to differences in the interpretation of the components and functions of infrastructure by scientists. According to the author's opinion, infrastructure is the organic unity of institutions, mechanisms and instruments that ensure the effective functioning and development of the economic system. The analysis of the basic functions of the infrastructure was carried out. It was determined that the infrastructure performs two basic functions: functional – the creation of general conditions for the operation of elements and the development of the economic system; controlling and regulating – external (state institutions) and internal (owners and administration) control and regulation of the elements of economic system to improve the effectiveness of their activities.

Keywords: infrastructure, market, services sector, economic institutions, functions of infrastructure.

Постановка проблеми. «Інфраструктура є обов'язковим компонентом будь-якої цілісної економічної системи» [5, с. 18] «та підсистеми» [48, с. 7], а розвинена інфраструктура є обов'язковою умовою економічного розвитку країни [44, с. 364]. Науковці, державні діячі, бізнесмени мають різнопланові та різновекторні погляди щодо значення, суті, ролі, місця та застосування інфраструктури в економічній системі. У високорозвинених економіках інфраструктура є серцевиною та невід'ємною складовою їх ефективного функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні аспекти проблематики інфраструктури розкриті в дослідженнях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них П. Бельський, Н. Внукова, Н. Журавльова, Х. Зінгер, О. Іваницька, Д. Нехайчук, П. Розенштейн-Родан, І. Сорока, Т. Стройко, А. Ткач, Г. Хедткамп, А. Хіршман, І. Швець, Ю. Швець, О. Шубін та багато інших.

Не дивлячись на значну кількість досліджень даного питання єдиного та всеохоплюючого трактування економічної категорії «інфраструктура» у вітчизняній науковій літературі знайти важко.

Метою статті є розкриття економічної сутності інфраструктури та систематизація наукових підходів до розуміння поняття інфраструктура.

Методика дослідження. Для дослідження економічної сутності інфраструктури були опрацьовані наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених. Застосовувалися аксіоматичний та гіпотетико-дедуктивний методи.

Виклад основних результатів дослідження. Авторитетний економічний енциклопедичний словник за редакцією С.В. Мочерного наводить наступне визначення економічного терміну інфраструктура: «інфраструктура – сукупність базових галузей (або матеріальна основа економічної системи) та сукупність економічних відносин (передусім відносин економічної власності), що виникають і розвиваються у процесі діяльності людей щодо створення, використання об'єктів інфраструктури та привласнення умов і результатів такої діяльності, а також державного регулювання цих галузей» [20, с. 294].

Спробуємо з'ясувати доречність, влучність, змістовність та актуальність даного трактування.

«Виникнення інфраструктури є результатом розвитку продуктивних сил суспільства, поглиблення суспільного поділу праці» [30, с. 37].

Здійснивши аналіз наукових праць [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 28, 31, 32, 33, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52], виявлено, що термін інфраструктура можна розглядати з шести напрямів.

Перший напрям назвемо функціонально-базовим. Серед його прихильників М.Ю. Григорак, В.А. Коноплицький, О.Є. Соколова, А.А. Ткач, Г.І. Філіна, І.Ю. Швець, Ю.Ю. Швець та багато інших [8, 18, 42, 48]. Зокрема, на думку А.А. Ткача «інфраструктура – це основа, фундамент, внутрішня будова економічної системи» [42, с. 12], з ним погоджуються І.Ю. Швець та Ю.Ю. Швець [48, с. 7]. Інфраструктура – «це фундамент, що забезпечує нормальне функціонування галузей, підприємств, організацій», – резюмують М.Ю. Григорак та О.Є. Соколова [8, с. 11].

Ще більш характерне цьому блоку визначення пропонують В.А. Коноплицький та Г.І. Філіна: «інфраструктура – це загальні умови, що створюють фундамент для всієї суспільно-економічної формації» [18, с. 186].

Другий напрям – інституційний. М.А. Борисенко зазначає, «що для будь-якої економічної системи характерна наявність та свідоме формування об'єктивних передумов щодо створення різнобічних інститутів, спрямованих на підвищення результативності, стійкості та стабільності функціонування основного капіталу і формуючих у сукупності окремий господарський комплекс, який має назву інфраструктура» [5, с. 18]. В свою чергу авторський колектив під керівництвом О.О. Шубіна вважає інфраструктурою сукупність ринкових інститутів, які «діють у межах особливих ринків і виконують певні функції» [15, с. 7]. А на думку великого авторського колективу під керівництвом І.В. Сороки інфраструктура – це «сукупність пов'язаних між собою інститутів, що діють у межах особливих ринків і виконують певні функції» [14, с. 7]. Схоже розмірковує і Т.Ю. Дімітрова, проте за її трактуванням сукупність господарських інститутів забезпечує рух матеріальних і фінансових ресурсів [9, с. 188].

В свою чергу М.М. Якубовський та В.В. Щукін взагалі вважають інфраструктуру інституціональним полем [52, с. 27].

Третій напрям – блоково-агрегаційний. До нього можна віднести, таких вчених, як Л.І. Абалкіна, О.Ю. Біленького, А.В. Борисова, Н.М. Внукову, О.Б. Казакову, А.В. Козаченка, О.С. Петраковську та інших [2, 6, 7, 17, 22, 50].

А.В. Козаченко вважає, що інфраструктура – це «поєднання діючих споруд, будівель, мереж» [17, с. 246]. Схожої точки зору дотримується і О.С. Петраковська, визначаючи інфраструктуру як «сукупність споруд, будівель, мереж та систем, які напряму не відносяться до виробництва матеріальних благ, але необхідні для функціонування галузей матеріального виробництва та забезпечення умов життєдіяльності суспільства» [22, с. 8]. Харківська вчена Н.М. Внукова під цією дифініцією розуміє сукупність виробничих і невиробничих об'єктів, які складають передумови для суспільного виробництва [7, с. 5]. Коротке та просте визначення інфраструктури наводять О.Ю. Біленький та О.Б. Казакова: «інфраструктура – це сукупність галузей та суб'єктів господарювання» [2, с. 18]. В трактуванні колективу російських науковців на чолі з Л.І. Абалкіним інфраструктура є сукупністю «суб'єктів матеріального, технологічного, організаційного, фінансового і правового характеру» [50, с. 258].

А.Б. Борисов у своїй відомій праці «Великий економічний словник» трактує інфраструктуру, як сукупність галузей, підприємств та організацій, які входять в ці галузі, спрямованої діяльності, призначеної створювати умови для нормального функціонування виробництва і обігу товарів, а також життєдіяльності людей [6, с. 291].

Четвертий напрям можна назвати обслуговуючо-допоміжним. Науковці, які його представляють, розуміють під інфраструктурою сукупність (іноді комплекс) галузей [1, с. 98; 16, с. 76; 37, с. 61-62; 49, с. 255], підгалузей [47], видів діяльності [31, с. 13; 33, с. 238; 36, с. 105; 45, с. 26] чи види виробництв [12, с. 16], умов [27, с. 168], які обслуговують виробництво, невиробничу сферу, населення, а також допомагають у здійсненні ключових економічних процесів та функціонуванні економіки загалом. І.Ф. Чернявський підкреслює, що інфраструктура це не просто сукупність елементів, які нами зазначено вище, а сукупність елементів продуктивних сил, що надають саме цілісного характеру народному господарству [46, с. 13]. Схоже, але простіше визначають інфраструктуру А.С. Савощенко та В.М. Полонець, сприймаючи її, як сукупність «галузей і підприємств» [29, с. 9], «видів діяльності та відповідних суб'єктів, зайнятих обслуговуванням суспільного виробництва» [30, с. 37]. На думку Б.Б. Мокшанцева, інфраструктура – це комплекс обслуговуючих галузей [28, с. 88]. Науковці на чолі з О.І. Ожерельєвим вважають, що інфраструктура являє собою сукупність допоміжних галузей виробничої та невиробничої сфер [24, с. 184]. Авторський колектив під керівництвом А.І. Бутенка зупинився на думці, що «інфраструктура включає галузі і різні види діяльності з надання послуг виробництву та населенню» [25, с. 278]. Крім того, О.М. Сліпушко під інфраструктурою розуміє «комплекс галузей господарства, які обслуговують промислове сільськогосподарське виробництво, а також населення: транспорт, зв'язок, торгівля,

матеріально-технічне забезпечення, наука, освіта, медицина, охорона навколишнього середовища і т. ін.» [32, с. 113].

Великий авторський колектив «Экономического словаря» розширює трактування інфраструктури, як комплексу виробничих і невиробничих галузей та сфер діяльності, що забезпечують функціонування ринкової економіки, її елементами, відносячи до них: біржі, банки, посередницькі структури, маркетингові, консалтингові та аудиторські організації, страхові компанії, засоби ділової комунікації, транспорт, систему підготовки кадрів, інформаційні системи тощо. Крім того укладачі звертають увагу на те, що інфраструктура полегшує товарообмінні операції та підвищує ефективність роботи всіх структурних ланок ринкової економіки [51, с. 258].

Якщо підводити ризик у цій групі обслуговуючо-допоміжного напряму необхідно також згадати трактування інфраструктури запропоноване вітчизняною дослідницею Т.В. Стройко. Під інфраструктурою вона розуміє сукупність, як галузей, так і підгалузей народного господарства, які надають, якщо матеріальному виробництву то виробничі послуги, а якщо населенню, то послуги та духовні блага, крім того зазначена сукупність забезпечує економічний оборот, а також створює умови для охорони і навіть відтворення довкілля [40, с. 19].

П'ятий напрям – композитний, представниками якого є В.Н. Стаханов, В.Г. Терент'єв, А.Н. Азріліян, А.Г. Пивовар та інші [4, 23, 39, 41].

В.Н. Стаханов стверджує, що інфраструктура – це «комплекс специфічних трудових процесів з виробництва послуг, що забезпечують обмін діяльністю в суспільному виробництві» [39, с. 6]. В.Г. Терент'єв також розуміє інфраструктуру, як комплекс, але такий, що створює загальні умови, акумулює та розподіляє результати виробництва [41].

В «Большом экономическом словаре» інфраструктура трактується, як комплекс виробничих і невиробничих галузей, які забезпечують умови відтворення: дороги, зв'язок, транспорт, освіту та охорону здоров'я [4, с. 384]. Тотожної очки зору притримується і автор «Большого англо-русского финансово-экономического словаря» А.Г. Пивовар [23, с. 423].

Шостий напрям – структурний. Його представник В.П. Третяк визначає інфраструктуру, як «сукупність складових частин якого-небудь об'єкта, які мають підпорядкований допоміжний характер та забезпечують умови для нормальної діяльності об'єкта в цілому» [43, с. 14]. Тотожної думки притримуються Є.С. Палійчук у своєму дослідженні «Соціальна інфраструктура села: організаційно-економічні передумови і механізми регулювання» [21, с. 11] та авторський колектив на чолі з С.Ф. Покропивним у праці «Економіка підприємства» [10, с. 276]. Більш широко трактує інфраструктуру як економічну категорію, в межах цього напряму К.В. Прокопишак: інфраструктура «виражає» саме «виробничі відносини в процесі діяльності різних об'єктів як виробничого, так і невиробничого

характеру». На думку дослідника функціонування зазначених об'єктів «спрямоване на створення комплексу умов для розвитку структурних галузей і забезпечення життя, трудової діяльності та інтелектуального розвитку особистості» [26, с. 8].

Найретельніше до трактування терміну інфраструктура, з вчених роботи яких можна віднести до структурного напрямку, підійшли укладачі «Большой российской энциклопедии», вони розуміють інфраструктуру, як сукупність специфічних форм, методів і процесів, а також споруд, будов, різноманітних комунікацій, які забезпечують загальні умови і нормальне

функціонування економічних, соціальних, екологічних та інших областей життєдіяльності суспільства, його відтворення та розвитку. Крім того, укладачі уточнюють ким ці умови створюються, а саме: комплексом галузей і сфер економіки, а також системою техніко-технологічних, організаційно-економічних, соціальних та комунікаційних взаємозв'язків всіх елементів інфраструктури [3, с. 499].

На основі вище проведеного огляду наукових підходів на рисунку 1 узагальнено напрями трактування інфраструктури вітчизняними вченими.

Рис. 1. Ключові напрями трактування терміну «інфраструктура»

Джерело: розроблено автором.

Відмітимо, що більшість дослідників походження терміну інфраструктура, з лінгвістичної точки зору, пов'язують з латинською мовою [3, с. 499; 5, с. 18; 8, с. 9-10; 20, с. 294; 21, с. 11; 40, с. 11-12; 42, с. 12], а саме з двома латинськими словами:

- перше «infra» означає – низько, нижче, під, основа, фундамент, тощо [11, с. 480; 33, с. 237; 34];
- друге «structura» означає – будова, будівля, спорудження, споруда, розташування, взаєморозміщення, порядок, побудова тощо [35].

Узагальнюючи трактування інфраструктури різних дослідників, вважаємо, що під інфраструктурою варто розуміти органічну єдність установ, механізмів та інструментів, які забезпечують

ефективне функціонування та розвиток економічної системи.

Для того щоб краще зрозуміти сутність інфраструктури, як економічної категорії, необхідно з'ясувати, які функції вона виконує.

Науковий колектив на чолі з С.В. Мочерним подає сім функцій інфраструктури:

1. Постачає різноманітні види ресурсів між функціонуючими підприємствами, установами, організаціями (матеріальні, трудові, фінансові тощо).
2. Купує та продає різноманітні товари.
3. Забезпечує інформацією суб'єктів ринку.
4. Підвищує ефективність роботи зазначених суб'єктів.

5. Займається організаційно-правовим оформленням регульованих ринкових відносин.

6. Відображає економічну кон'юнктуру.

7. Сприяє процесу державного регулювання економіки [20, с. 294].

І.Ю. Швець та Ю.Ю. Швець виділяють дві функції інфраструктури:

– основна – забезпечення функціональних взаємозв'язків між елементами економічної системи;

– регулююча – регулювання та організація співробітництва між елементами економічної системи [48, с. 7].

Т.В. Стройко торкаючись функціонального призначення інфраструктури, вважає, що воно включає три аспекти:

1) створення загальних умов для забезпечення функціонування виробництва;

2) збереження та відтворення природних ресурсів;

3) стабілізація кількісних та якісних показників при відтворенні робочої сили [40, с. 16].

З першим та третім аспектами погоджується у своєму дослідженні вчений радянської доби І.Ф. Чернявський [46, с. 13].

Для підсумку варто згадати точку зору відомого німецького економіста Г. Хедткампа, який під інфраструктурою розуміє саме функції, які знаходяться за межами приватнокапіталістичної господарської діяльності [53]. З теорії інституціоналізму випливає, що інститутом є функція, а вже організація, яка цю функцію втілює в життя, є установою. Отже, можемо зробити висновок, що Г. Хедткамп, який є прихильником інституціональних концепцій і який дуже обережно, тактично та скрупульозно підходить до тлумачення термінів і трактування економічних категорій (на відміну від більшості вітчизняних науковців, які іноді дуже широко та необгрунтовано застосовують терміну інститут в своїх дослідженнях, не надаючи належного значення або не звертаючи уваги на той зміст поняття інституту, який було покладено у фундамент інституціональних концепцій) під інфраструктурою розуміє конкретні інститути, які знаходяться за межами приватнокапіталістичної господарської діяльності. Не погоджуємося з таким твердженням, оскільки це означатиме, що інфраструктура знаходиться за межами виробничої сфери і відноситься більше до сфери послуг, хоча багато науковців туди її і відносять [38, с. 18].

Наостанок звернемося до основних засад економічної теорії. Згідно еволюційної концепції, основною базою якої є праці К. Маркса, витрати у сфері послуг відносилися до тих, що носять невиробничий характер та із-за яких зростають сумарні витрати, оскільки вартість перерозподілялася з сфери виробництва до сфери послуг. Окрім цього, загальновідомо, що згідно марксистської теорії сфера послуг знаходилася під сферою виробництва [19]. Саме тому вивчення інфраструктури в теорії і практиці не надавалося достатнього значення та не відводилося необхідної уваги. Крім того, погоджуємося з точкою зору російської вченої

Н.О. Журавльової, що в постіндустріальній економіці розподіл на сфери виробництва та послуг, невиробничу сферу не мають сенсу, оскільки наука, освіта, охорона здоров'я, культура є рівноправними, а іноді навіть домінуючими посередниками виробництва, а послуги мають розглядатися, в якості неречового товару. Загалом, в нинішній системі національних рахунків матеріальні продукти та послуги додаються як паритетні результати діяльності [13].

На основі вищезазначеного вважаємо, що основними функціями інфраструктури є:

– функціональна – створення загальних умов для забезпечення діяльності елементів та розвитку економічної системи;

– контрольно-регулююча – зовнішній (з боку державних установ) та внутрішній (з боку власників та адміністрації) контроль та регулювання елементів економічної системи для підвищення ефективності їх діяльності.

Висновки. Підсумовуючи результати проведеного дослідження, необхідно відмітити відсутність у науковій спільноті єдиної точки зору на трактування економічної категорії «інфраструктура».

Шляхом застосування аксіоматичного та гіпотетико-дедуктивного методів систематизовано наукові погляди щодо трактування терміну «інфраструктура» за шістьма напрямками. Існування даних напрямів пов'язано з відмінностями в трактуванні вченими складових та функцій інфраструктури. На основі аналізу трактувань за визначеними напрямками, вважаємо, що під економічною категорією «інфраструктура» слід розуміти органічну єдність установ, механізмів та інструментів, які забезпечують ефективне функціонування та розвиток економічної системи, а основними її функціями є функціональна та контрольно-регулююча.

4 Список використаних джерел

1. Бизнес, коммерция, рынок: Словарь-справочник / Автор-составитель Г. С. Саркисянц. М.: Информпечать, 1993. 317 с.
2. Біленький О. Ю., Казакова О. Б. Инфраструктура товарного рынка: навч. посібник. Донецьк: Ноулідж, 2010. 224 с.
3. Большая Российская энциклопедия: в 30 т. Председатель науч.-ред. совета Ю. С. Осипов. отв. ред. С.Л. Кравец. Т.11. Излучение плазмы – Исламский фронт спасения. М.: Большая Российская энциклопедия, 2008. 767 с.
4. Большой экономический словарь/Под ред. А. Н. Азрилияна. 7-е изд., доп. М.: Институт новой экономики, 2008. 1472 с.
5. Борисенко М. А. Инфраструктура товарного рынка: Конспект лекций. Харків: вид. ХНЕУ, 2006. 132 с.
6. Борисов А. Б. Большой экономический словарь. Издание 2-е, перераб. и доп. М.: Книжный мир, 2006. 860 с.
7. Внукова Н. Н. Управление развитием рыночной инфраструктуры (методологический и организационный аспект): монография. Харьков: Форт, 1998. 132 с.

8. Григорак М. Ю., Соколова О. Є. Формування системи управління логістичною інфраструктурою аеропорту: монографія. К.: Зовнішня торгівля, 2010. 262 с.
9. Димитрова Т. Ю. Сущность и элементы институциональной инфраструктуры регионального продовольственного рынка. *Вестник Оренбургского государственного университета*. 2003. № 8. С. 188-192.
10. Економіка підприємства: Підручник / Грещак М. Г., Колот В. М., Наливайко А. П. та ін.; за заг. ред. С. Ф. Покропивного. 2-е вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2001. 528 с.
11. Енциклопедія сучасної України. Т. 11: Зор – Как / голов. Редкол: Дзюба І. М. та ін. 2011. 712 с.
12. Жамин В. А. Инфраструктура при социализме. *Вопросы экономики*. 1977. № 2. С. 14-23.
13. Журавлева Н. А. Развитие концепции инфраструктуры в экономической науке. *Проблемы современной экономики*. 2009. № 4(32). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-kontseptsii-infrastruktury-v-ekonomicheskoy-nauke>
14. Инфраструктура товарного рынка: Навч. посібник / Під ред. І. В. Сороки. К.: НМЦВО МоІН України, НВФ «Студцентр», 2002. 608 с.
15. Инфраструктура товарного рынка: теоретичні засади: підручник / за ред. О. О. Шубіна. К.: Знання, 2009. 379 с.
16. Іфтемичук В. С., Іфтемичук М. В. Економічний словник-довідник. Чернівці: Прут, 1997. 240 с.
17. Козаченко А. В. Механизм стратегического управления крупными производственно-финансовыми системами промышленности. Донецк: ІЭП НАН Украины, 1998. 348 с.
18. Коноплицький В. А., Філіна Г. І. Економічний словник. Тлумачно-термінологічний. К.: КНТ, 2007. 580 с.
19. Маркс К., Энгельс Ф. Соч., 2-е изд., Т. 46, Ч. 2. URL: http://publ.lib.ru/ARCHIVES/M/MARKS_Karl,_ENGEL'S_Fridrih/_Marks_K.,_Engel's_F..html
20. Мочерний С. В., Ларіна Я. С., Устенко О. А., Юрій С. І. Економічний енциклопедичний словник: У 2 т. Т. 1 / За ред. С. В. Мочерного. Львів: Світ, 2005. 616 с.
21. Палійчук Є. С. Соціальна інфраструктура села: організаційно-економічні передумови і механізми регулювання: монографія. Ужгород: АУТДОР-ШАРК, 2014. 172 с.
22. Петраковська О. С. Формування інфраструктури територій: конспект лекцій. К.: КНУБА, 2011. 72 с.
23. Пивовар А. Г. Большой англо-русский финансово-экономический словарь. 2-е изд., испр. / Под ред. В. И. Осипова. М.: Издательство «Экзамен», 2003. 960 с.
24. Политическая экономия: словарь / сост. А. А. Соколовский; ред. отв. О. И. Ожерельев; ред. А. В. Улюкаев, И. П. Фаминский. М.: Политиздат, 1990. 606 с.
25. Проблеми та стратегічні напрямки розвитку підприємництва в інфраструктурному секторі економіки (ІСЕ): монографія / Керівник авт. кол. А. І. Бутенко та ін. Одеса: Фенікс, 2006. 373 с.
26. Прокопишак К. В. Проблеми розвитку соціальної інфраструктури та відродження сіл Карпатського регіону: монографія. Л.: 1997. 175 с.
27. Румянцева Е. Е. Новая экономическая энциклопедия. М.: ИНФРА-М, 2006. 810 с.
28. Русско-английский финансово-экономический словарь / Сост. Б. Б. Мокшанцев; Под ред. А. В. Дударова. М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1994. 270 с.
29. Савощенко А. С. Инфраструктура товарного рынка: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2005. 336 с.
30. Савощенко А. С., Полонець В. М. Инфраструктура товарного рынка: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2007. 376 с.
31. Селезнев А. З. Конкурентные позиции и инфраструктура рынка России. М.: Юристъ, 1999. 384 с.
32. Сліпушко О. Політичний і фінансово-економічний словник: понад 3000 термінів, понять, імен. К.: Криниця, 1999. 392 с.
33. Словник іншомовних слів: близько 10000 слів / уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута; ред. Є. І. Мазніченко, Л. П. Марченко, Л. С. Шорубалка. К.: Наукова думка, 2000. 662 с.
34. Словник латино-російський. URL: <http://linguaeterna.com/vocabula/search.php?swords=infra&search=%C8%F1%EA%E0%F2%FC>
35. Словник латино-російський. URL: <http://linguaeterna.com/vocabula/search.php?swords=structura&search=%C8%F1%EA%E0%F2%FC>
36. Словник термінів ринкової економіки / під ред. В. І. Науменко. К.: Глобус, 1996. 288 с.
37. Солюс Г. П. Инфраструктура. *Экономическая энциклопедия. Политическая экономия* / гл. ред. А. М. Румянцев. М.: Советская энциклопедия, 1975. Т. 2. 564 с.
38. Социальная инфраструктура: вопросы теории и практики / А. Н. Алымов, А. И. Кочерга, В. А. Богаенко и др. Отв. ред. А. И. Кочерга. Киев: Наук. думка, 1982. 335 с.
39. Стаханов В. Н. Экономика инфраструктурі общественного производства: учеб. пособие. Ростов-на-Дону: РИСХМ, 1989. 130 с.
40. Стройко Т. В. Інфраструктурне забезпечення сталого розвитку агропродовольчої сфери: національні пріоритети: монографія. Миколаїв: Дизайн та Поліграфія, 2012. 352 с.
41. Терентьев В. Г. Проблемы функционирования и развития инфраструктуры народного хозяйства. Труды семинара. М.: ВНИИСИ., 1979. С. 5–11.
42. Ткач А. А. Інституціональні основи ринкової інфраструктури: монографія. К.: НАН України. Об'єднаний інститут економіки, 2005. 295 с.
43. Третяк В. П. Управління розвитком соціальної інфраструктури в Україні в умовах глобалізації: монографія. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 317 с.
44. Федоров Б. Г. Новый англо-русский банковский и экономический словарь. СПб.: Лимбус Пресс, 2000. 848 с.
45. Феодоритов В. Я. Совершенствование структуры народного хозяйства. 2-е изд. Л.: Наука, 1985. 89 с.
46. Чернявский И. Ф. Инфраструктура сельскохозяйственного производства: вопросы теории и практики. М.: Экономика, 1979. 232 с.
47. Шарипов А. Ю. Экономическая сущность инфраструктуры при социализме. *Сб. науч. трудов Управления отраслями инфраструктуры в системе региона*. Л.: ЛГУ, 1980. С. 4-5.
48. Швець І. Ю., Швець Ю. Ю. Формування системи інфраструктури ринку. Саки: «ПП Підприємство Фенікс», 2012. 236 с.

49. Экономика предприятия: Учебник для вузов /Под ред. проф. В. Я. Горфинкеля, проф. В. А. Швандара. 4-е изд., перераб. и доп. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. 670 с.

50. Экономическая энциклопедия / Гл. ред. Л. И. Абалкин. М.: Экономика, 1999. 1055 с.

51. Экономический словарь / Е. Г. Багудина и др.; отв. ред. А. И. Архипов. М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2005. 624 с.

52. Якубовський М., Шукін В. Інфраструктура – фактор прискорення інноваційного розвитку промисловості. *Економіка України*. 2007. № 2. С. 27-38.

53. Hedtkamp Günter. Die Bedeutung der Infrastruktur in makroökonomischer Sicht. München, 1996. 384 p.

4 References

1. Sarkisyants, G. S. (ed.) (1993). *Biznes, kommersiya, rynok: Slovar-spravochnik [Business, commerce, market: Dictionary-reference]*. Moskva: Informpechat.

2. Bilenkiy, O. Yu. (2010). *Infrastruktura tovarnogo rinku [Commodity Market Infrastructure]*. Donetsk: Noulidzh.

3. Kravets, S. L. (ed.) (2008). *Bolshaya Rossiyskaya entsiklopediya: v 30 t. T. 11. Izluhenie plazmy – Islamskiy front spaseniya [The Great Russian Encyclopedia: in 30 vol. Radiation of the plasma - Islamic Salvation Front]*. Moskva: Bolshaya Rossiyskaya entsiklopediya.

4. Azriliyan, A. N. (ed.) (2008). *Bolshoy ekonomicheskii slovar [The Big Economic Dictionary]* (7th edition). Moskva: Institut novoy ekonomiki.

5. Borisenko, M. A. (2006). *Infrastruktura tovarnogo rinku [Infrastructure of commodity market]*. Kharkiv: vid. KhNEU.

6. Borisov, A. B. (2006). *Bolshoy ekonomicheskii slovar [The Big Economic Dictionary]* (2nd edition). Moskva: Knizhnyy mir.

7. Vnukova, N. N. (1998). *Upravlenie razvitiem rynochnoy infrastruktury (metodologicheskii i organizatsionnyy aspekt) [Management of market infrastructure development (methodological and organizational aspects)]*. Kharkov: Fort.

8. Grigorak, M. Yu. (2010). *Formuvannya sistemi upravlinnya logistichnoyu infrastrukturoyu aeroportu [Formation of the airport logistics infrastructure management system]*. Kyiv: Zovnishnya torgivlya.

9. Dimitrova, T. Yu. (2003). *Sushchnost i elementy institutsionalnoy infrastruktury regionalnogo prodovolstvennogo rynka [The essence and elements of the institutional infrastructure of the regional food market]*. Vestnik Orenburgskogo gosudarstvennogo universiteta, (8), 188-192.

10. Greshchak, M. G., Kolot, V. M., Nalivayko, A. P. (2001). *Ekonomika pidpriemstva [Business Economics]* (2nd edition, ed. by S. F. Pokropivnii). Kyiv: KNEU.

11. Dzyuba, I. M. (ed.) (2011). *Entsiklopediya suchasnoi Ukraini. T.11: Zor – Kak / golov. [Encyclopedia of modern Ukraine]*.

12. Zhamin, V. A. (1977). *Infrastruktura pri sotsializme [Infrastructure under socialism. Issues of economics]*. Voprosy ekonomiki, (2), 14-23.

13. Zhuravleva, N. A. (2009). *Razvitie kontseptsii infrastruktury v ekonomicheskoy nauke [Development of the concept of infrastructure in economic science]*. Problemy sovremennoy ekonomiki, (4 (32)). Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-kontseptsii-infrastruktury-v-ekonomicheskoy-nauke>

14. Soroka, I. V. (ed.) (2002). *Infrastruktura tovarnogo rinku [Commodity Market Infrastructure]*. Kyiv: NMTsVO MoiN Ukraini, NVF «Studtsentr».

15. Shubina, O. O. (ed.) (2009). *Infrastruktura tovarnogo rinku: teoretichni zasadi [Market infrastructure: theoretical foundations]*. Kyiv: Znannya.

16. Iftemichuk, V. S., Iftemichuk, M. V. (1997). *Ekonomichniy slovník-dovidnik [Economic Dictionary-Directory]*. Chernivtsi: Prut.

17. Kozachenko, A. V. (1998). *Mekhanizm strategicheskogo upravleniya krupnymi proizvodstvenno-finansovymi sistemami promyshlennosti [The mechanism of strategic management of large industrial and financial systems of industry]*. Donetsk: IEP NAN Ukrainy.

18. Konopliitskiy, V. A., Filina, G. I. (2007). *Ekonomichniy slovník. Tlumachno-terminologichniy [Economic Dictionary. Interpretative-terminological]*. Kyiv: KNT.

19. Marks, K., Engels, F. Soch. [Compositions] (2nd edition). Vol. 46, Parth 2. Retrieved from http://publ.lib.ru/ARCHIVES/M/MARKS_Karl_ENGELS_Fridrih/_Marks_K_Engels_F.html

20. Mocherniy, S. V., Larina, Ya. S., Ustenko, O. A., Yuriy, S. I. (2005). *Ekonomichniy entsiklopedichniy slovník: U 2 t. T. 1 [Economic encyclopedic dictionary. Vol. 1]*. Lviv: Svit.

21. Paliychuk, E. S. (2014). *Sotsilna infrastruktura sela: organizatsiyno-ekonomichni peredumovi i mekhanizmi reguluvannya [Social infrastructure of the village: organizational and economical overhauling and mechanization of regulation]*. Uzhgorod: AUTDOR-ShARK.

22. Petrakovska, O. S. (2011). *Formuvannya infrastrukturi teritoriy: konspekt lekcii [Formation of the infrastructure of the territories: a summary of lectures]*. Kyiv: KNUBA.

23. Pivovar, A. G. (2003). *Bolshoy anglo-russkiy finansovo-ekonomicheskii slovar [The Big English-Russian Financial Dictionary]*. Moskva: Izdatelstvo «Eksamen».

24. Sokolovskiy, A. A., Ozherelyev, O. I., Ulyukayev, A. V., Faminskiy, I. P. (1990). *Politicheskaya ekonomiya [Political economy]*. Moskva: Politizdat.

25. Butenko, A. I. (ed.) (2006). *Problemi ta strategichni napryamki rozvitku pidpriemnitstva v infrastruktturnomu sektori ekonomiki [Problems and Strategic Directions of Entrepreneurship Development in the Infrastructure Sector]*. Odesa: Feniks.

26. Prokopishak, K. V. (1997). *Problemi rozvitku sotsialnoi infrastrukturi ta vidrodzhennya sil Karpatskogo regionu [Problems of development of social infrastructure and tourism in the Carpathian region]*. Lviv.

27. Rumyantseva, E. E. (2006). *Novaya ekonomicheskaya entsiklopediya [New Economic Encyclopedia]*. Moskva: INFRA-M.

28. Mokshantsev, B. B., Dudarova, A. V. (ed.) (1994). *Russko-angliyskiy finansovo-ekonomicheskii slovar [Russian-English financial and economic dictionary]*. Moskva: Banki i birzhi, YuNITI.

29. Savoshchenko, A. S. (2005). *Infrastruktura tovarnogo rinku [Commodity Market Infrastructure]*. Kyiv: KNEU.

30. Savoshchenko, A. S., Polonets, V. M. (2007). *Infrastruktura tovarnogo rinku [Market infrastructure]*. Kyiv: KNEU.

31. Seleznev, A. Z. (1999). *Konkurentnye pozitsii i infrastruktura rynka Rosii [Competitive positions and infrastructure of the Russian market]*. Moskva: Yurist.
32. Slipushko, O. (1999). *Politichniy i finansovo-ekonomichniy slovník: ponad 3000 terminiv, ponyat i imen [Political and financial-economic dictionary: over 3000 terms, concepts, names]*. Kyiv: Krinitsya.
33. Morozov, S. M., Shkaraputa, L. M., Maznichenko, E. I., Marchenko, L. M., Shorubalka, L. S. (2000). *Slovník inshomovnikh sliv: blizko 10000 sliv [Dictionary of foreign words: about 10000 words]*. Kyiv: Naukova dumka.
34. Slovník latino-rosiyskiy [Latin-Russian dictionary]. Retrieved from <http://linguaeterna.com/vocabula/search.php?swords=infra&search>
35. Slovník latino-rosiyskiy [Latin-Russian dictionary]. Retrieved from <http://linguaeterna.com/vocabula/search.php?swords=structura&search>
36. Naumenko, V. I. (ed.) (1996). *Slovník terminiv rinkovoi ekonomiki [Dictionary of terms of the market economy]*. Kyiv: Globus.
37. Solyus, G. P. (1975). *Infrastruktura [Infrastructure]*. In *Ekonomicheskaya entsiklopediya. Politicheskaya ekonomiya*, Moskva: Sovetskaya entsiklopediya, Vol. 2, 564.
38. Alymov, A. N., Bogaenko, V. A., Kocherga, A. I. (ed.) (1982). *Sotsialnaya infrastruktura: voprosy teorii i praktiki [Social infrastructure: issues of theory and practice]*. Kyiv: Naukova dumka.
39. Stakhanov, V. N. (1989). *Ekonomika infrastrukturi obshchestvennogo proizvodstva [Economics of the infrastructure of social production]*. Rostov-na-Donu: RISKHM.
40. Stroyko, T. V. (2012). *Infrastrukturne zabezpechennya stalogo rozvitku agroprodovolchoi sferi: natsionalni prioritety [Infrastructural support of sustainable development of the agrifood sector: national priorities]*. Mikolaiv: Dizayn ta Poligrafiya.
41. Terentyev, V. G. (1979). *Problemy funktsionirovaniya i razvitiya infrastruktury narodnogo khozyaystva [Problems of the functioning and development of the infrastructure of the national economy]. Proceedings of the seminar* (pp. 5-11), Moskva: VNIISI.
42. Tkach, A. A. (2005). *Institutsionalni osnovi rinkovoi infrastruktury [Institutional Foundations of Market Infrastructure]*. Kyiv: NAN Ukrainy. Obednaniy institut ekonomiki.
43. Tretyak, V. P. (2014). *Upravlinnya rozvitkom sotsialnoi infrastrukturi v Ukraini v umovakh globalizatsii [Managing the development of the social infrastructure in Ukraine in the globalization]*. Kharkiv: KhNU imeni V.N. Karazina.
44. Fedorov, B. G. (2000). *Novyy anglo-russkiy bankovskiy i ekonomicheskii slovar [New English-Russian banking and economic dictionary]*. Sankt-Peterburg: Limbus Press.
45. Feodoritov, V. Ya. (1985). *Sovershenstvovanie struktury narodnogo khozyaystva. [Perfection of the structure of the national economy]* (2nd edition). Lviv: Nauka.
46. Chernyavskiy, I. F. (1979). *Infrastruktura selskokhozyaystvennogo proizvodstva: voprosy teorii i praktiki [Infrastructure of agricultural production: theory and practice]*. Moskva: Ekonomika.
47. Sharipov, A. Yu. (1980). *Ekonomicheskaya sushchnost infrastruktury pri sotsializme [The economic essence of infrastructure under socialism] Sb. nauch. trudov Upravlenie otraslyami infrastruktury v sisteme regiona*, Lviv: LGU, (4-5).
48. Shvets, I. Yu., Shvets, Yu. Yu. (2012). *Formuvannya sistemi infrastrukturi rinku [Formulation of the system of infrastructure]*. Saki: «PP Pidpriemstvo Feniks».
49. Gorfinkelya, V. Ya. (ed.), Shvandara, V. A. (ed.) (2007). *Ekonomika predpriyatiya [Business Economics]*. Moskva: YUNITI-DANA.
50. Abalkin, L. I. (1999). *Ekonomicheskaya entsiklopediya [Economic Encyclopedia]*. Moskva: Ekonomika.
51. Bagudina, E. G., Arhipov, A. I. (ed.) (2005). *Ekonomicheskii slovar [The economic dictionary]*. Moskva: TK Velbi, Izd-vo Prospekt.
52. Yakubovskiy, M. (2007). *Infrastruktura – faktor priskorennya innovatsiynogo rozvitku promislovosti [Infrastructure is a factor in accelerating the innovative development of industry]. Ekonomika Ukrainy*, (2), 27-38.
53. Hedtkamp, Gunter. (1996). *Die Bedeutung der Infrastruktur in makroökonomischer Sicht*. Munchen.